

Picasso i els Xiquets de Valls

Josep M. Rovira i Valls

Director de Cultura i Paisatge

Josep Palau i Fabre, descendent de Valls, fou qui millor va estudiar i difondre la vida i obra de Picasso. L'any 1984 va descobrir una curiosa relació entre Picasso i els Xiquets de Valls.

Havíem quedat a casa seva a les deu del matí en punt. Amb el Sr. Palau s'havia de ser extremadament puntual en les cites al seu domicili particular ja que era bastant sord i, a l'hora en punt, s'esperava al costat de l'interfon fins que feia el soroll característic de la trucada; aleshores, el despenjava immediatament i, sense esperar resposta, deia: "Sr. Rovira?... Ja l'he sentit!". Llavors s'esperava, amb la porta entreoberta, fins que arribaves al replà: "Ja l'he sentit!", repetia. "Passi i perdoni l'acostumat desordre".

En una de les seves visites a Basegràfic¹, el Sr. Palau em va demanar si jo el podia ajudar en un tema relacionat amb uns dibuixos de Picasso. Josep Palau i Fabre, aleshores, ja era considerat el més gran especialista internacional en la vida i obra de Picasso, al qual va dedicar una gran part de la seva vida. A banda de la coneixença personal, que va acabar amb una bona amistat, Palau expressava sempre un gran respecte per Picasso i una admiració que s'encomanava.

El Sr. Palau coneixia la meua afecció als castells. Havíem comentat alguna vegada el cartell que tenia penjat just darrere del meu seient on es veia un tres de vuit de la Colla Vella dels Xiquets de Valls. El Sr. Palau va demostrar repetides vegades un gran interès pels castells, per la tradició castellera valenca i per saber com es comptaven els pisos d'un castell. Tot el que li explicava s'ho apuntava en un paper que irremeiablement feia cap a la pila de papers del seu estudi, degudament desordenats per saber on

era cada cosa. Palau era desordenat, però només en aparença: sabia perfectament on tenia cada paper i era extremadament metòdic en la seva feina. A banda dels castells, també s'interessava per la música, sobretot per les gralles i la música popular. En una d'aquestes converses, em va deixar anar: "És que, sap, jo sóc descendent de Valls. El meu avi Palau era de Valls, i músic. Encara conservo algunes partitures seves. Crec que era un bon músic. Fins i tot va compondre algunes peces". Crec que va detallar que havia compost alguna sardana.

Dies després, va venir al taller amb unes reproduccions fotogràfiques d'un carnet² de Picasso, amb qui estava treballant en el projecte del llibre *Picasso Cubisme 1907-1917*. Hi havia mitja dotzena de dibuixos de Picasso, fets a llapis, on es veien els apunts d'unes figures humanes que ben bé podrien ser castellers, *molt picassians*, vaig pensar jo. "Vostè creu que això poden ser castells? Miri: aquest dibuix d'uns homes damunt d'uns altres amb el de dalt de tot amb barretina és evident; però... i aquestes altres?, creu que són postures castelleres?", em va preguntar.

Llevat d'un parell que potser s'escapen del tema, hi ha deu dibuixos que, amb tota seguretat, estan fets o inspirats en una actuació castellera. Picasso havia vist castells a la plaça, en directe. Identificats els dibuixos, calia esbrinar les dates en què l'insigne pintor hauria pogut presenciar una actuació castellera i, per tant, prendre aquells apunts. Palau tenia clara la cronologia de la vida de l'artista; sabia amb exactitud on havia estat Picasso gairebé tots els dies de la seva vida.

El mateix cap de setmana vaig anar a Valls, als arxius de la Colla Vella, per si podíem trobar algunes dates d'actuacions castelleres de principis de segle. Al mateix temps, ho vaig consultar a Pere Català Roca. La documentació castellera confirmava una actuació de la Colla Vella a Barcelona, l'any 1902, durant les festes de la Mercè. Picasso podia haver vist els Xiquets de Valls a Barcelona perquè era a la ciutat en aquella data.

Això és el que va confirmar i certificar Josep Palau i Fabre. A instàncies meves, ho va escriure en una nota, la va signar i me la va donar. És la mateixa que reproduïm en aquest article. Vaig aprofitar l'avinentsa per fer-li una entrevista³, que vam enregistrar amb casset, i unes quantes fotografies. Paral·lelament, em vaig guardar un joc de proves de gravat dels dibuixos en qüestió.

El document signat pel mateix Sr. Palau i la resta de material van romandre en un calaix. Pere Altès va publicar a la revista *Cultura* la nota de Josep Palau i Fabre, tot esperant, sense èxit, que jo li lliurés un article més elaborat que mai vaig fer.

DONACIÓ AL MUSEU DE LA COLLA VELLA DELS XIQUETS DE VALLS

La cosa ha anat així. Més de dues vegades vaig estar a punt de publicar un article similar a aquest; transcriure l'entrevista que vaig fer a Josep Palau i Fabre i estudiar la seva vinculació amb Valls. Determinades persones, que sabien que jo tenia aquest material, m'encoratjaven a fer-lo públic. El material és força interessant: primer, perquè vincula Picasso amb els Xiquets de Valls -poca broma!-, i després, per la descoberta de la descendència valenca de Josep Palau i Fabre, un dels homes més prolífics de la nostra terra.

Anton Dilla, membre prou conegut de la Colla Vella, amb qui mantenim una bona amistat, sobretot després d'haver-nos tirat els plats pel cap -políticament parlant, és clar- a la Tertúlia de Ràdio Valls durant bastants anys, coneixia l'existència d'aquest material. Subtilment em va citar al Museu que la Colla Vella té instal·lat a la seu del Portal Nou i em va convidar a fer servir una vitrina per explicar la relació de Picasso amb els Xiquets de Valls, amb el meu material. I, vet aquí!, vaig acceptar i, a més, vaig decidir fer donació a la Colla Vella d'aquest petit arxiu amb la finalitat de fer-lo públic i de conservar aquests documents en un entorn adequat.

Gràcies a Josep Palau i Fabre, descendent de Valls, el nom de Picasso i els Xiquets de Valls quedaran lligats per sempre més. ■

L'entrevista amb el Josep Palau i Fabre es va dur a terme al seu domicili de l'exemple de Barcelona el 26 de novembre de 1984.

Picasso i els Xiquets de Valls

El 1907, després d'haver pintat *Les senyorettes del carrer d'Avinyó* ("Les demoiselles d'Avignon"), Picasso té ganes de realitzar una composició més unitària. En un dels seus carnets d'aquell moment trobem testimoniats d'aquest afany, que pren motivacions diverses. La idea de fer un quadre en el qual l'espai pictòric sigui trinxat i esmicolat d'acord amb un ritme únic i constant d'un extrem a l'altre, és una d'aquestes possibilitats. Per dur-les a terme, una de les solucions que imagina és la de plasmar una piràmide humana que, a causa de la quantitat de figures que s'hi encabeixin, fragmenti la tela -i la nostra atenció- en parts equivalents. El projecte no fou realitzat, però aquesta idea, o aquesta suggerència plàstica, tinc la convicció que li ha estat inspirada pel record dels Xiquets de Valls, que ell deu haver vist a Barcelona durant les festes de la Mercè de l'any 1902, a les quals van participar grups folklòrics de tot Catalunya. Alguns dels esbossos gairebé no deixa lloc a dubte sobre aquesta motivació, encara que ell la transformi a la seva manera: posant els personatges nus i de cara enfora. Però el personatge fent la cadireta, diverses figures trepant, o la piràmide humana constituïda amb l'Anxaneta al capdemunt i amb barretina, aconsellen de considerar aquests projectes inspirats per l'esmentat record dels Xiquets de Valls.

Texte del document original signat per:
Josep Palau i Fabre
Barcelona, 26 de novembre de 1984

Josep Palau i Fabre (Barcelona, 21 d'abril de 1917 - 23 de febrer de 2008) fou un polifacètic autor poètic, crític d'art i un dels màxims especialistes en l'obra de Picasso. Era fill de Josep Palau i Oller, pintor i decorador. El seu avi Palau, músic, era de Valls.

El seu llibre *PICASSO CUBISME 1907-1917*, el va publicar La Polígrafa el 1990, en català. La referència als 10 dibuixos que són objecte d'aquest article es troben a les pàgines 46 i 47.

